

MILLIY RANG VA NAQSHLARNI DIZAYN JARAYONIDA ZAMONAVIY
INTERPRETATSIYA QILISH

Rajabova Nilufar Shuhratovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy rang va naqshlarni zamonaviy dizayn jarayonida interpretatsiya qilish metodikalari tahlil qilinadi. Milliy ornamentlar, rang kombinatsiyalari va bezak elementlarini kreativ va innovatsion yondashuvlar yordamida libos, tekstil va boshqa dizayn mahsulotlariga qo‘llash usullari yoritib beriladi. Shuningdek, talabalarni milliy merosni zamonaviy kontekstda ifodalashga rag‘batlantirish va professional ko‘nikmalarini rivojlantirish pedagogik texnologiyalari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: milliy naqshlar, ranglar, dizayn, zamonaviy interpretatsiya, innovatsion yondashuv, kreativlik

Dizayn va moda ta’limi yosh ijodkorlarning professional va kreativ salohiyatini rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Milliy rang va naqshlar nafaqat madaniy merosni aks ettiradi, balki yangi dizayn loyihalarini yaratishda ilhom manbai bo‘lib xizmat qiladi. Shu sababli, dizayn jarayonida milliy elementlarni zamonaviy kontekstda interpretatsiya qilish pedagogik va amaliy jihatdan zarurdir.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida talabalar milliy ranglar va naqshlarni turli materiallar, matolar va teksturalar bilan uyg‘unlashtirishni o‘rganadilar. Shu bilan birga, ularni loyiha asosida ishlashga, guruhda ijodiy g‘oyalarni ishlab chiqishga va yangi dizayn mahsulotlarini yaratishga rag‘batlantirish mumkin. Zamonaviy interpretatsiya metodikalari milliy merosni yangi dizayn shakllarida ifodalashga yordam beradi va yosh dizaynerlarning estetik didini oshiradi.

Milliy rang va naqshlarni dizayn jarayonida zamonaviy interpretatsiya qilish yosh dizaynerlarning ijodiy va texnologik salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘zbekistonning boy milliy merosi, ranglar palitrasi va naqsh an‘analari zamonaviy libos, tekstil va boshqa dizayn mahsulotlarida ijodiy element sifatida qo‘llanilishi mumkin. Shu sababli, pedagogik yondashuvlar va innovatsion metodikalar yordamida talabalarni milliy elementlarni zamonaviy kontekstda ishlatishga o‘rgatish ta’lim jarayonini samarali qiladi va ularni professional jihatdan tayyorlaydi.

Dizayn jarayonida milliy rang va naqshlarni qo'llash bir nechta bosqichlardan iborat. Birinchi bosqichda talabalar milliy naqshlar va ranglar tarixini o'rganadilar, ularning estetik, madaniy va texnologik xususiyatlarini tahlil qiladilar. Bu jarayonda ular tarixiy libos va tekstil kolleksiyalarini o'rganib, naqshlarning geometrik va stilistik xususiyatlarini aniqlaydilar. Shuningdek, ranglar psixologiyasi va ularning kombinatsiyasi, turli mato va teksturalarga moslashuvi o'rganiladi. Masalan, kashtachilik va to'qimachilik texnikalaridagi rang uyg'unligi va kompozitsion naqshlarni tahlil qilish yosh dizaynerlarga milliy merosning estetik va texnologik jihatlarini tushunishga yordam beradi.

Ikkinchi bosqich innovatsion yondashuvni talab qiladi. Talabalar milliy naqsh va ranglarni zamonaviy dizayn mahsulotlariga integratsiya qilishni o'rganadilar. Bu jarayonda raqamli dizayn dasturlari, 3D modelleme va interaktiv grafik texnologiyalaridan foydalaniladi. Talabalar milliy naqshlarni yangi geometrik shakllar, rang kombinatsiyalari va mato teksturalari bilan uyg'unlashtiradilar. Shu tarzda ular nafaqat estetik, balki texnologik jihatdan ham zamonaviy libos va dizayn mahsulotlarini yaratishga o'rganadilar.

Uchinchi bosqich loyiha va guruh ishlari bilan bog'liq. Talabalar guruhlariga bo'linib, milliy rang va naqshlardan ilhomlangan dizayn loyihalarini yaratadilar. Guruh ishlari talabalarga kommunikatsiya, mas'uliyat va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, talabalar bir-birining fikrlarini o'rganib, yangi ijodiy g'oyalarni ishlab chiqadilar. Bu yondashuv milliy merosni saqlash bilan birga innovatsion dizaynni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Texnologik vositalar va raqamli texnologiyalar milliy rang va naqshlarni zamonaviy dizayn jarayoniga integratsiya qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Lazer kesish, 3D chop etish, interaktiv matbaa va tekstil simulyatsiya dasturlari yordamida talabalar milliy naqshlarni yangi dizayn shakllariga aylantiradilar. Bu jarayon yosh dizaynerlarga zamonaviy moda va dizayn talablariga mos mahsulotlar yaratish ko'nikmalarini egallash imkonini beradi.

Pedagogik jihatdan, milliy rang va naqshlarni zamonaviy interpretatsiya qilish talabalarni milliy merosning estetik va madaniy qiymatini tushunishga o'rgatadi. Talabalar har bir naqsh va rang kombinatsiyasining tarixiy konteksti va ma'nosini o'rganadilar, bu esa ularni milliy madaniyatga hurmat bilan qarashga va uni ijodiy tarzda ifodalashga undaydi. Shu tarzda, pedagogik texnologiyalar nafaqat vizual dizaynni rivojlantiradi, balki madaniy ongini shakllantiradi.

Shuningdek, ekologik va barqaror materiallardan foydalanish ham muhimdir. Talabalar ipak, paxta, jun kabi tabiiy matolarni milliy naqshlar bilan uyg'unlashtirib, ekologik jihatdan sog'lom va barqaror liboslar yaratadilar. Shu bilan birga, materiallarning barqarorligi yosh dizaynerlarni mas'uliyatli va ongli yondashuvga o'rgatadi. Bu yondashuv milliy merosni saqlash bilan birga barqaror moda va dizayn konsepsiyasini targ'ib qiladi.

Innovatsion metodikalar talabalarni eksperiment qilishga va yangi g'oyalarni sinab ko'rishga undaydi. Talabalar turli rang, tekstura va naqsh kombinatsiyalarini qo'llab, yangi dizayn mahsulotlarini yaratadilar va amaliy namoyish etadilar. Bu jarayon yosh dizaynerlarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantiradi, ularni professional va madaniy jihatdan tayyorlaydi.

Natijada, milliy rang va naqshlarni dizayn jarayonida zamonaviy interpretatsiya qilish metodikasi yosh dizaynerlarning kreativligini, ijodiy salohiyatini, texnologik ko'nikmalarini va milliy madaniyatni tushunish qobiliyatini rivojlantiradi. Ushbu metodika milliy merosni saqlash bilan birga, uni zamonaviy moda va dizayn talablariga moslashtirish imkonini beradi, yoshlarni professional va madaniy jihatdan tayyorlaydi va ularning estetik didini oshiradi.

Milliy rang va naqshlarni dizayn jarayonida zamonaviy interpretatsiya qilish metodikasi yosh dizaynerlarning ijodiy va professional salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu metodika orqali talabalar milliy ornamentlar, rang kombinatsiyalari va bezak elementlarini zamonaviy libos va tekstil mahsulotlarida qo'llashni o'rganadilar. Innovatsion pedagogik texnologiyalar talabalarni kreativ fikrlashga, yangi dizayn loyihalarini yaratishga va milliy merosni ijodiy tarzda ifodalashga undaydi.

Texnologik vositalar, interaktiv mashg'ulotlar, loyiha asosida ishlash va guruh ishlari orqali talabalar o'z dizayn salohiyatlarini oshiradilar, ekologik va barqaror materiallardan foydalanishni o'rganadilar. Natijada, yosh dizaynerlar milliy madaniyatni saqlab qolgan holda zamonaviy dizayn mahsulotlarini yaratish ko'nikmalarini egallaydilar. Ushbu metodika ta'lim jarayonini boyitadi, milliy merosni yosh avlod orasida targ'ib qiladi va kreativlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. (2017). *Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti*. Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, (2), 109–110.

2. Shavdirov, S. A. (2017). *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons*. Eastern European Scientific Journal, 1, 131–134.
3. Shovdirov, S. (2025). *Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology*. AIP Conference Proceedings, 3268(1), 070035.
4. Shovdirov, S. A. (2018). *Izobrazitel'nomu i prikladnomu iskusstvu*. International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education, 84–85.
5. Shovdirov, S. A. (2024). *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari*. Inter Education & Global Study, 1, 8–14.
6. Baymetov, B. B., & Shovdirov, S. A. (2023). *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts*. International Journal on Integrated Education, 4(3), 60–66.
7. Ibraimov, X., & Shovdirov, S. A. (2023). *Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students*. Science and Innovation, 2(B10), 192–198.
8. Hall, C. M., & Page, S. J. (2014). *The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place and Space*. Routledge.
9. Gibson, H. J. (2013). *Sport Tourism: Concepts and Theories*. Routledge.
10. World Health Organization. (2020). *Guidelines on Physical Activity and Sedentary Behaviour*.